

Datum
2021-03-11

Diarienummer

Handläggare
Linnéa Askling
08-53531353

Kommunstyrelsens förvaltning

Samrådsredogörelse utvecklingsplan för Kungens kurva

Samrådsredogörelse – vad är det?

Samrådsredogörelsen ingår som en bilaga till den godkända versionen av utvecklingsplanen. Syftet med en samrådsredogörelse är att beskriva hur samrådet har gått till och visa vilka förändringar som föranletts av samrådet. Den ska även bemöta och redovisa synpunkter som inkommit. Ansvariga tjänstemän har läst och diskuterat alla inkomna yttranden. I denna samrådsredogörelse redovisas en sammanvägning av samrådssvaren för att underlätta läsbarheten och analysen. Samrådsredogörelsen är ett omfattande dokument och är tänkt att fungera som en uppslagsbok där man ska kunna leta upp de svarsgrupper eller typer av synpunkter man är särskilt intresserad av.

Hur har samrådet gått till?

Förslaget till utvecklingsplan för den regionala stadskärnan Flemingsberg har varit ute på samråd under tiden 1 februari 2021 till den 15 april 2021. På hemsidan www.huddinge.se/flemingsberg2050 har allt material, text, kartor och information om samrådet funnits digitalt. Inga öppna möten har arrangerats på grund av läget med pandemin men vid ett par tillfällen har digitala möten genomförts för intresserade framförallt inom Huddinge kommun.

Vilka har lämnat synpunkter?

Under samrådet har 32 yttranden kommit in från privatpersoner, organisationer, företag och myndigheter. Dessa har lämnat synpunkter via vanlig post och e-post.

Inkomna yttranden	
Statliga instanser	4
Ledningsägare	2
Kommuner	3
Huddinge kommuns nämnder	6
Huddinge kommuns bolag	4
Föreningar och övriga	6
Större fastighetsägare	5
Privatpersoner	2
Summa	32

Helhetsanalys

Kommunstyrelsen gav 2018-03-14, §34, kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till utvecklingsplan för den regionala stadskärnan Kungens kurva (dnr KS 2018/257). Syftet med utvecklingsplanen är att skapa en sammanhållen idé för hur stadskärnan och visar på en möjlig utveckling på lång sikt fram till 2050 eller ännu längre. Utvecklingsplanen ska vägleda utvecklingen på ett mer direkt och konkret sätt än vad översiktsplanen gör men samtidigt inte vara så detaljerad som ett detaljplaneprogram eller en detaljplan. Utvecklingsplanen ska stå för helhetstanken och vara garanten för att de projekt som sedan byggs tillsammans skapar en hållbar och attraktiv stadskärna.

Samrådstiden varade mellan den 1 februari och den 15 april 2021. Syftet med samrådet har varit att förankra och inhämta synpunkter för att sedan kunna förändra och förbättra förslagen.

Vi har i arbetet sedan samrådet försökt att med hjälp av de kommentarer som har kommit in förbättra planförslaget. Det har inte varit möjligt att tillgodose alla önskemål. Ibland går synpunkterna isär och då är det kommunens uppgift att väga synpunkterna mot varandra och välja den lösning som bäst främjar utvecklingen av den regionala stadskärnan.

Planen efter samrådet

I arbetet efter samrådet har det tagits fram flertalet utredningar, bland annat trafik-, skyfalls- och handelskonsekvensanalys. Utredningarna har tillsammans med samrådsyttrandena utgjort underlag för justeringar i kartmaterial samt utvecklade beskrivningar av planförslaget och dess förutsättningar. Texterna har fördjupats och utvecklats i grunden, med intentionen att få med så många av synpunkterna som möjligt för djupare förståelse av kommunens viljeinriktning. Antalet kartor har minskat för att ge ett tydligare fokus på de frågor som är prioriterade. Planen har även kompletterats med ytterligare medskick till efterföljande planering samt fördjupade beskrivningar av förutsättningar och utmaningar. Justeringarna i text och grafiskt material är såpass omfattande att en detaljerad redogörelse för enskilda sakfrågor inte ges här. I stora drag är det följande justeringar som har gjorts:

De inledande kapitlen (*Inledning, Målbild Kungens kurva och Fyra bärande strategier*) är bearbetade men innehåller i stort sett samma budskap vad gäller inflygning till platsen med dess förutsättningar och möjligheter. De bärande strategierna kvarstår bortsett från mindre formuleringar som har justerats.

Dynamisk livfull destination och mötesplats: Kungens kurva som plats för både handel, arbete och boende har förtydligats jämfört med samrådsversionen som hade ett proportionellt sett större fokus på bostadsbyggande.

Urban och trygg stadskärna där människor kan mötas: Detaljeringsnivån i planförslaget har minskat med konsekvens att planen har blivit mera öppet för framtida process och utvecklingsarbete. Det har tydliggjorts att det även fortsättningsvis kommer att finnas en zonerings inom området vilket också visualiseras i kartmaterialet. Strukturkartan och flygperspektivet som redovisade

enskilda kvarter och byggnadskroppar har ersatts med en mera övergripande strategikarta som illustrerar intentionen för de olika delarna snarare än en lösning som riskerar att tolkas bokstavligt.

Hållbara resesätt och människor i rörelse: Spårväg syds dragning har justerats gällande föreslaget läge för passage över E4/E20. Mindre justeringar i gatunätet har gjorts tillsammans med förtydligande av cykelstråk och ökad flexibilitet gällande parkeringslösningar. Planen betonar att Strategi 3 kopplat till att trafikflöden och hållbart resande betyder olika för exempelvis boende och handelsområde/verksamhetsområde.

Naturnära och hållbar stadskärna: Omfattningen av grönområden/parkmark har ökats främst i östra delen av området där risken för skyfallsproblematik är hög. Läget för några av de föreslagna gröna stråken har justerats för att bättre passa de befintliga förutsättningarna. Omfattande utveckling av beskrivning gällande hantering av klimatutmaningar och rekreativsmöjligheter har också gjorts.

Inzoomningar delområden: Ett nytt kapitel har lagts till som beskriver intentionerna för de enskilda delområdena tillsammans med medskick inför fortsatt planering.

Hållbar planering över tid: Vissa justeringar i föreslagen etappvis utveckling har gjorts.

Förutsättningar och utmaningar (tidigare benämnd risker och rekommendationer): Detta kapitel har utökats i stor omfattning mot bakgrund av de fördjupade utredningar som gjorts efter samråd. Texterna om Buller, vibrationer och stomljud, Luftföroreningar, Markföroreningar, Geotekniska förutsättningar, Naturreservatet samt Skyfall har utvecklats.

Följande rubriker har lagts till och beskrivits: Riksintressen för trafik och transporter samt farligt gods, Statliga och regionala infrastrukturprojekt, Masshantering, Goda ljusförhållanden, Tekniska försörjningssystem, Energiförsörjning, Luftburen kraftledning, Resurseffektivitet, Avfall och övriga materialflöden, Inkludering av medborgare, Tillfälligt utnyttjande av mark, Barnperspektivet, Grönstruktur, Dagvatten och miljö kvalitetsnormer, Östra Mälarens vattenskyddsområde samt Logistik och varutransporter.

Kommentarer till inkomna synpunkter

Samrådsyttrandena har delats in efter avsändare: Statliga och regionala instanser, kommuner, Huddinge kommuns nämnder, Huddinge kommunala bolag, föreningar och övriga, större fastighetsägare och privatpersoner. Nedan kommenteras inkomna synpunkter. I förvaltningens synpunkter framgår om och hur synpunkterna har påverkat förslaget.

1. Statliga instanser

Från statliga och regionala instanser har yttranden inkommit från Region Stockholm, Länsstyrelsen, Trafikverket och Polismyndigheten.

Region Stockholm

Övergripande synpunkter

Region Stockholm lämnar synpunkter på generell och områdesspecifik nivå.

Generellt för alla fyra utvecklingsplaner lämnas följande synpunkter:

Region Stockholm anser att utvecklingsplanerna har en hög ambitionsnivå för att utveckla olika platsers identitet, kvalitet och potential. Dock efterfrågas en tydligare utgångspunkt i aktuella regionala förhållanden, mål och planeringsunderlag utifrån RUFSS 2050 samt en likvärdig hantering av detta i alla planer.

Regionen påpekar att utvecklingsplanerna innehållsmässigt skiljer sig från Boverkets modell för fördjupad översiktsplan. Detta innebär risk för att frågor och målkonflikter behöver lösas i ett senare skede vilket kan bli både kostsamt och ineffektivt. Exempelvis prövas inte planerna mot regionala- och nationella perspektiv. I sammanhanget nämns bland annat prövning av planens innehåll mot regionens styrdokument för kollektivtrafik. Sammantaget anser regionen att det hade varit lämpligare att ta fram fördjupade översiktsplaner.

Regionen ställer sig frågande till att detaljplanering av de områden som omfattas av utvecklingsplanerna redan pågår och därmed låser funktioner innan utvecklingsplanerna antagits.

På tematisk nivå lämnar regionen följande generella synpunkter:

- *Mellankommunala frågor av regional betydelse* – Regionen påminner om att det är av väsentlig betydelse att hanteringen av mellankommunala frågor (specificerade i RUFSS 2050) beskrivs i utvecklingsplanen och att kontinuerlig samordning med angränsande kommuner genomförs.
- *Transport, framkomlighet och tillgänglighet* – Utvecklingsplanerna skulle med fördel kunna relateras till transportsystemets redovisning på plankartan i RUFSS 2050. Vidare skulle planerna kunna kompletteras med en tydligare beskrivning av hur den busstrafiken ska prioriteras och beredas plats i de olika områdena. I dagsläget saknar planer vissa grundläggande förutsättningar såsom depåfunktioner. Regionen efterfrågar även ett förtydligande av vad begreppet stadsgata innebär gällande utformning och framkomlighet för kollektivtrafiken. Regionen efterlyser en redovisning av de regionala cykelstråken tillsammans med kommunens huvudcykelstråk samt en hänvisning till den regionala cykelplanens mål om att cykelandelen ska vara 20 procent.
- *Spårväg Syd* – Regionen understryker vikten av att en förlängning av kommande Spårväg Syd inte omöjliggörs eller fördröjas. Mot denna bakgrund behöver ett flertal utvecklingsplaner ses över vad gäller bland annat linjesträckning, depåläge, bildhänvisningar och föreslagna förlängningar.

För utvecklingsplan Kungens kurva lämnar regionen följande synpunkter:

- Utvecklingsplanen brister i att hantera hela den regionala stadskärnan Skärholmen – Kungens kurva, som pekats ut i RUFSS 2050. Stadskärnan delas av Stockholm stad och Huddinge kommun. Den mellan kommunala frågan bör beskrivas i planen.
- Det är positivt att kollektivtrafikens betydelse för utveckling tas upp men förutsättningarna lyfts inte fram för kollektivtrafikens möjligheter att verka inom den förtätade regionala stadskärnan. Planen lyfter fram spår- och vägsträckningar men inte den kringliggande infrastrukturen eller ytbehov som krävs i ett kollektivtrafiksystem. Det bör också läggas mer fokus på busstrafik i planen.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för yttrandet och noterar de synpunkter som berör efterföljande planering. Syftet med utvecklingsplanen är att visa kommunens ambitioner för utveckling i Kungens kurva. Utvecklingsplanerna är en konkretisering av översiktsplanen som i sin tur är har sin utgångspunkt i RUFSS 2050 och nationella intressen. För att säkerställa kopplingen till regionala planeringsunderlag har förvaltningen sett över planens innehåll inför godkännande.

Den mellankommunala frågan har förtydligats både i avsnittet om genomförande och i inzoomningar av delområde 8.

Kartorna har setts över och uppdaterats med regionala cykelstråken.

Kartor och text kompletteras med stamnätet som förtydligar var bussarna går. Möjliga expressbuss- och lokalbusslinjer beskrivs i text. Bussars behov av framkomlighet beskrivs mer utförligt i text. Begreppet stadsgata har ersatts för att undvika missuppfattningar.

Utvecklingsplanen kommer inte att belysa kringliggande infrastruktur eller ytbehov i detalj. En yta för spårvägsdepå har lagts till i kartan och tydligare beskrivning av kollektivtrafikens behov i strategi 3.

Länsstyrelsen Stockholm

Övergripande synpunkter för Kungens kurva

Inledningsvis ser länsstyrelsen positivt på att utvecklingsplanen lyfter fram visioner och strategier för att bygga ett hållbart samhälle. Det ses också som positivt att det finns en idé om hur genomförandet kan ske i olika etapper, men det konstateras att det kan innebära målkonflikter när det gäller exempelvis riskaspekter, miljö kvalitetsnormer, markföroreningar och natur. Länsstyrelsen ser gärna ett mer utförligt resonemang om hur Kungens kurva kan leva upp till att vara en god bebyggd miljö under framväxten av området då det finns en potentiell risk att det skapas delområden som inte når upp till de kvalitéer som eftersträvas. Trygghetsaspekter och barnperspektivet är här viktiga frågor att titta närmare på.

Generellt för alla fyra utvecklingsplaner lämnar Länsstyrelsen följande rådgivande synpunkter efter sakområde:

- *Riksintressen* – Länsstyrelsen påminner om att efterföljande planering visar hur riksintressen tillgodoses.
- *Mellankommunala frågor* – Länsstyrelsen vill särskilt lyfta fram betydelsen av fortsatt mellankommunal samordning i efterföljande planering där stora regionala strukturfrågor behandlas. Det gäller framförallt verksamheter med stor omgivningspåverkan, områden som är känsliga för påverkan samt regionala strukturfrågor.
- *Grön infrastruktur, friluftsliv och ekosystemtjänster* – Utvecklingsplanerna ger ett bra underlag att jobba vidare med den kommunala gröna infrastrukturen, men behöver förtydligas på regional nivå. Länsstyrelsen påpekar att kommunen behöver ta ett samlat grepp kring hur Gömmarskogen och andra naturområden ska bevaras i takt med ökat besöksstryck. På temat påminner även Länsstyrelsen om att det är svårt att kompensera olika typer av grönstruktur och att efterföljande planering därför behöver titta på hur kompensationsåtgärder påverkar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- *Kulturmiljövärden* – Länsstyrelsen saknar en redovisning av utvecklingsplanernas konsekvenser för kulturhistoriska värden och hur dessa kan undvikas. Vidare efterfrågas en bättre koppling till kommunens kulturmiljöprogram och resonemang kring hur intressekonflikter som följer av tillkommande bebyggelse i särskilt värdefulla bebyggelseområden som avses i 8 kap 13§ PBL.
- *Markföreningar* – Länsstyrelsen påminner om vikten av att i tidigt skede ta ett helhetsgrepp avseende markföreningar i tidigare varit verksamhets- eller industriområden, eller i andra område där föreningar kan påträffas.
- *Riskhänsyn* – Länsstyrelsen är positiv till utvecklingsplanernas resonemang kring hantering av vatten vid skyfallsöversvämning och att planerna lyfter fram multifunktionella ytor och grönområden som lösningar. I efterföljande planering bör kommunen beakta risker kopplade till att geotekniken påverkas av ett förändrat klimat med mer nederbörd. Gällande risker kopplade till farligt gods påminner Länsstyrelsen om att E4:an kommer vara en led transportled för farligt gods även efter förbifartens färdigställande. Inför vidare planering hänvisar Länsstyrelsen till framtagna rekommendationer avseende farligt gods samt översvämning från skyfall och Mälaren.
- *Miljö kvalitetsnormer* – Länsstyrelsen är positiv till att utvecklingsplanerna redovisar vilka recipienter som kan komma att påverkas av föreslagen utveckling och hur detta behandlas strategiskt. Länsstyrelsen påminner om att kommande översiktsplan tydligt redovisar efterföljande av miljö kvalitetsnormer för luft, buller och vatten.
- *Vattenverksamhet* – Länsstyrelsen vill uppmärksamma på att anläggningar som planeras anläggas under grundvattennivån även det är tillståndspliktig vattenverksamhet. Om genomförandet av en plan är avhängigt ett tillstånd för vattenverksamhet rekommenderar Länsstyrelsen att tillstånd söks i god tid.

- *VA-frågor* – Länsstyrelsen vill uppmuntra kommunen att arbeta med VA-utbyggnadsprogrammet parallellt med utvecklingsplanerna.

Rådgivande synpunkter rörande Kungens Kurva

- *Barnperspektivet* – Länsstyrelsen ser ett stort behov av att ytterligare integrera barnperspektivet i utformningen av kommande planer och problematisera kring en tät stadsmiljö med förskolegårdar som har lektytor på innergårdar eller allmän parkmark.
- *Hälsa* – Ambitionen med området är god och ska uppfylla många behov och innehålla många kvaliteter. En av utmaningarna är att skifta från dagens personbilstransporter och istället skapa utökade förutsättningar för gångtrafikanter och cyklister. Även om Kungens kurva blir en regional knutpunkt för kollektivtrafik så verkar det som att förutsättningarna kommer vara fortsatt goda för bilister. Den kommande exploateringen kommer dessutom sannolikt att generera ytterligare personbilstrafik. Kommunen rekommenderas att jobba vidare med mobility management-åtgärder och hitta bra lösningar för att minska användningen av biltrafik i området. Det vore även positivt med fler visioner om hälsoperspektivet med exempelvis ett helhetsgrepp för att skapa goda ljudmiljöer och god luftkvalitet i Kungens kurva. Det är positivt att kommunen inte har planer på att bygga bostäder närmast de stora trafiklederna som orsakar mycket buller och luftföroreningar. Ett medskick är även vikten att beakta planeringen av förskolor och vårdinrättningar så att människor också får så bra ljudmiljö och så god luftkvalitet som möjligt.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för yttrandet. De medskick som länsstyrelsen gör gällande frågor som behöver hanteras i efterföljande planering tar kommunen med sig till den mer detaljerade utvecklingen av Kungens kurva. Övriga synpunkter besvaras per område nedan.

Kapitlet Förutsättningar och utmaningar har utvecklats för att tydligare redovisa områden som riksintressen, farligt gods, god boendemiljö, god luftkvalitet, miljökvalitetsnormer, markföroreningar, god boendemiljö med mera. Här beskrivs även risk för ökat slitage på naturområdena samt hur kompensationsåtgärder kan påverka biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I kapitlet inzoomningar har Kungens kurvas åtta olika delområden beskrivits tillsammans med medskick till efterföljande planering som mer specifikt beskriver vilka förutsättningar och hänsyn som är aktuella att hantera vid en fortsatt planering.

Kommunen använder sig av riktlinjer för friyta för skolor och förskolor. Utgångspunkten är att förskolor ska ha en egen gård och inte vara hänvisade till att nyttja allmän plats som exempelvis parkmark.

En skyfallsutredning har tagits fram i samband med utvecklingsplanen. Utredningen har varit ett underlag vid utformningen av planens struktur. I kommande detaljplanering kommer översvämningsrisker att utredas närmare bl.a. utifrån Länsstyrelsen rekommendationer.

Som underlag till utvecklingsplanen har en trafikanalys tagits fram för att se över trafiksituationen till och från området. En fördjupad förståelse för nuvarande och potentiella flöden skapar underlag för att i kommande planering verka för utvecklingsplanens vision om markant ökat hållbart resande. Intentionen är en struktur som medger en stegvis utveckling mot detta mål.

Trafikverket

Övergripande synpunkter

Trafikverket ser övergripande positivt på utvecklingsplanens inriktning men anser samtidigt att planen har behov att kompletteras i flera avseenden för att det ska gå att ta ställning till planens konsekvenser för statlig infrastruktur. Därmed bör inte planen i nuvarande skick utgöra det enda underlaget för att hantera skedet mellan översiktsplan och detaljplan avseende frågor som berör statlig infrastruktur.

Trafikverket vill framföra följande:

- *Mål och strategier* – Planen innehåller bra och ambitiösa mål kopplade till ett hållbart samhälle samt strategier för att uppnå målen. Sammantaget har detta potential att bidra till ett långsiktigt hållbart transportsystem.
- Trafikverket betonar vikten av att den planerade bebyggelseutvecklingen möjliggör effektiva transporter för att säkerställa god tillgänglighet i hela länet. Trafikverket ser positivt på planens strategier för att främja gång-, cykel- och kollektivtrafik men lyfter samtidigt att alla trafikslag behövs för att uppnå full regional tillgänglighet, så även en säkerställd framkomlighet för biltrafik.
Trafikverket anser att strategierna skulle kunna utvecklas för att bättre beskriva den statliga infrastrukturens roll i sammanhanget.
- Vidare efterfrågar myndigheten ett utvecklat resonemang rörande strategiernas genomförbarhet i förhållande till buller och luftkvalitet med utgångspunkt i trafikanalyser av nuläge och framtid.
- *Riksintresse* - Trafikverket kan inte utifrån utvecklingsplanens innehåll bedöma påverkan på den statliga infrastrukturen och om det riskerar uppstå skada på riksintressena. Trafikverket efterlyser en redovisning av följande riksintressen för kommunikationer och hur dessa ska skyddas: *Väg E4/E20; Förbifart Stockholm.*
- *Infrastruktur och trafik* – För övergripande rådgivning vill Trafikverket informera om rapporten *Tillgänglighet och miljö i Storstockholm.*
- *Trafikanalys* – Trafikverket saknar analys av planens trafikala konsekvenser på befintlig och statlig infrastruktur samt förutsättningar att hantera eventuell trafikpåverkan. Trafikverket deltar gärna i vidare dialog om trafikanalyser.
- *Kommentarer till utvecklingsplanens trafiksystem* – Trafikverket betonar vikten av att kollektivtrafik finns tillgänglig i samband med att nya bostadsområden färdigställs för att undvika hög andel bilanvändning.
- Trafikverket tycker att kartor och text över infrastruktur, inklusive gång- och cykelvägar, borde visa befintlig och föreslagen infrastruktur.

- Trafikverket tycker att beroenden och samband mellan bebyggelseutveckling och infrastrukturåtgärder borde beskrivas utförligare i utvecklingsplanen.
- *Ombyggnad av trafikplats Kungens kurva* – Trafikverket tar inte ställning till planens förslag på ombyggnad av trafikplats Kungens kurva, men ser att platsen även i framtiden kommer ha en viktig funktion för boende och näringsliv i området. Förslaget behöver diskuteras vidare och bör i hanteras genom åtgärdsvalstudie.
Trafikverket vill även utifrån erfarenhet från projekt Förbifart Stockholm framföra att det i fortsatt planering är viktigt att ta hänsyn till de problematiska grundvattenförhållandena i området.
- *Bebyggelse i närheten av statliga vägar* - Trafikverket saknar ett tydligare resonemang och riktlinjer avseende förhållningssätt till bebyggelse i närheten statlig väg och järnväg. Exempelvis avseende byggnadsfritt avstånd och mer detaljerat hur buller, vibrationer, stomljud, luftkvalitet och risk med mera påverkar förutsättningarna för bebyggelseutveckling. Trafikverket kan inte utifrån utvecklingsplanen bedöma om nödvändiga avstånd uppnås.
- *Luftfart* – Trafikverket påminner om att byggnader över 20 meter ska planeras i samråd med Luftfartsverket.
- *Godstransporter* – Trafikverket lyfter att fortsatt planering har anledning att prioritera fortsatt tillgänglighet för varuleveranser från tung trafik. I sammanhanget nämns särskilt platser för paketutlämning, så även paketboxar i bostadsområden.
- *Klimat, miljö och hållbarhet* – Trafikverket ser en utmaning i att klara riktvärde vad gäller riktvärden och mål för luftkvalitet och buller där utvecklingsplanen redovisar tät bebyggelseutveckling utmed E4/E20. Vad gäller bulleråtgärder vill Trafikverket lyfta att störande ljud bör hanteras inom planområdet och inte innebära åtgärder i vägområde, järnvägsfastighet eller förutsätta hastighetssänkningar eller liknande.
- *Risk* - Hantering av riskfrågor kopplat till transporter av farligt gods på E4/E20 skulle kunna belysas tydligare.
- *Klimatanpassning* – Det är positivt att utvecklingsplanen lyfter vikten av klimatanpassning. Det är viktigt att beakta hur E4/E20 kan påverkas vid skyfall.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för yttrandet. De medskick som Trafikverket gör gällande frågor som behöver hanteras i kommande planering tar kommunen med sig till den mer detaljerade utvecklingen av Kungens kurva. Övriga synpunkter besvaras nedan.

Beskrivningar har utvecklats angående planens förhållande till statlig infrastruktur och planen kompletteras med konsekvensbeskrivning av påverkan på statliga infrastrukturen.

Trafikanalyser som visar konsekvenser av planens inriktning och har gjorts i en kompletterande utredning. Utvecklingsplanen har uppdaterats enligt denna.

Trafikanalysen förtydligar även transportflöden till och från området. Utvecklingsplanen lyfter möjligheterna med en elektrifierad fordonsflotta och utmaningarna med att säkerställa elförsörjningen. Ytterligare utredningar behövs för att säkerställa eventuella behov av laddplatser för både lastbilar och bilar.

Avsnittet Förutsättningar och utmaningar har kompletterats med text kring buller, luftkvalitet, vibration och stomljud samt farligt gods. Beskrivningen har även kompletterats med utpekade riksintressen för kommunikationer. Kompletterande resonemang avseende bebyggelse i närheten av statlig infrastruktur samt behov av byggnadsfria avstånd har också utvecklats.

Kartor har uppdaterats avseende Spårväg syds linjesträckning och depåläge samt för att särskilja befintlig, planerad samt föreslagen infrastruktur.

Huddinge kommun är medveten om att en ombyggnad av trafikplats Kungens kurva måste ske i dialog med Trafikverket och inom ramen för Trafikverkets planeringsprocess och ses som en långsiktig planeringsvision. Förtydligande av detta har skett i inzoomningsavsnittet av delområde 8.

Huddinge kommun är medveten om att samråd behöver ske med LfV vid byggnader över 20 meter.

Kommunen ser positivt på att samverka kring frågor kring klimatanpassning. Den inom projektet framtagna skyfallsutredningen ger ytterligare underlag till denna fråga.

Polismyndigheten

Övergripande synpunkter

Kommunpoliserna har inget att erinra.

2. Ledningsägare

Svenska Kraftnät

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el. Svenska kraftnät är också elberedskapsmyndighet.

Övergripande synpunkter

Svenska kraftnät ser att en 400 kV-förbindelse mellan Botkyrka och Bredäng för att säkra nödvändig kapacitet i Stockholmsregionens. En utredning pågår om hur denna förbindelse ska utformas och lokaliseras.

I Huddinge kommuns nu aktuella planförslag utgår man från att kraftledningar i den sydvästra delen av området markförläggs. Svenska kraftnät vill klargöra att frågor gällande teknikval för framtida planerade kraftledningar ägs av Svenska kraftnät och anser att det är olämpligt att utforma planen utifrån förutsättningen att Svenska kraftnäts ledning kommer att markförläggas.

Slutligen påminner Svenska kraftnät om vikten av att verkets kraftledningar synliggörs i planen och att aktuella data går att hämta via Geodataportalen.

Förvaltningens kommentarer

Angående eventuell markförläggning av befintlig kraftledning är det kommunens långsiktiga vision för den regionala stadskärnan att kraftledningen grävs ner. Kartan har dock förtydligats kring att det fortsatt finns yta för kraftledningen som den ser ut idag. Text har också kompletterats i avsnittet Förutsättningar och utmaningar.

Kraftledningarna kommer inte att ritas ut på karta då detta inte är en detaljplaneprocess.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB har elnätansläggningar med beteckningarna regionalt elnät och lokalt elnät inom området för Kungens kurva.

Övergripande synpunkter

Vattenfall ser att en ny 130 kV regionnätstation kommer att behöva etableras i området kring Glömsta. Stationen behöver anslutas med nya 130 kV ledningar alternativt kablar från Vattenfall Eldistributions befintliga stationer i Masmo och Flemingsberg. Efter att de nya ledningarna alternativt kablarna är tagna i drift kan den befintliga 70 kV kabeln mellan Flemingsberg och Masmo raderas. Utöver dessa åtgärder ses även behov av en spänningshöjning av den befintliga 70 kV ledningen från Masmo vidare mot Botkyrka till 130 kV, vilket kan innebära att ledningen helt eller delvis behöver byggas om i ny sträckning. För att möjliggöra dessa åtgärder behöver Huddinge kommun vara behjälpliga med hitta en lämplig markyta för den nya stationen Glömsta samt de nya ledningarna alternativt markkablarna. Dessa åtgärder kommer även kräva flertalet dispenser och tillstånd vilka Huddinge kommun behöver vara behjälpliga med.

Förvaltningens kommentarer

Kommunen ser fram emot fortsatt dialog med Vattenfall kring frågan om laddstationer för laddning av elektrifierade fordon samt etablering av solceller.

Synpunkten angående etablering av nya nätstationer och ledningar noteras.

3. Kommuner

Botkyrka kommun

Övergripande synpunkter

Botkyrka kommun är positivt inställd till Utvecklingsplan för Kungens kurva.

Botkyrka kommun menar att det vore önskvärt om planen kunde beskriva en förlängning av Spårväg söderut mot Botkyrka i syfte att främja den mellankommunala och regionala samanhållningen. I Botkyrka finns både arbetskraft och besökande till Kungens kurva.

Utvecklingsplanen skulle också kunna nämna diskussionen om utvecklad kollektivtrafik längs E4/E20-stråket som pågår mellan Södertörns kommunerna, Trafikverket och Stockholms stad.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkterna noteras och beskrivning har kompletterats med beskrivning om buss längs E4/E20.

Haninge kommun

Övergripande synpunkter

Haninges kommunstyrelseförvaltning ser positivt på utvecklingsplanens målbild för Kungens kurva. Förvaltningen skulle dock gärna se att även Spårväg Syds förlängning från Flemingsberg till Haninge framgår av utvecklingsplanen.

Kontoret lyfter vikten av mellankommunal samverkan för att skapa en sammanhållen kärna mellan stadsdelarna Kungens kurva och Skärholmen. Till detta instämmer kontoret i utvecklingsplanens vilja att även tillgängliggöra bron för Spårväg syd för gående och cyklister för att därigenom förbättra kopplingen mellan stadsdelarna.

Förvaltningens kommentarer

Kommunen tackar för synpunkten.

Stockholm stad

Övergripande synpunkter

Stadsbyggnadskontoret instämmer i slutsatsen att det finns stor potential för stadsutveckling på såväl lokal som regional nivå bland annat genom att knyta samman Kungens kurva med centrala Skärholmen samt att det är viktigt att förbättra tillgängligheten till olika typer av målpunkter på båda sidor om kommungränsen samt att skapa sammanhängandet täthet och starka urbana samband.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten noteras och Huddinge håller med om att detta är viktiga frågor att arbeta vidare med. Dialog pågår mellan de två kommunerna som en del i att utveckla den regionala stadskärnan Kungens kurva-Skärholmen. Samverkan pågår också inom ramen för Spårväg syd projektet. Utvecklingsplanen beskriver vikten av samverkan mellan kommunerna för att uppnå den regionala stadskärnans fulla potential.

4. Huddinge kommuns nämnder

Klimat- och stadsmiljönämnden

Övergripande synpunkter

För alla fyra utvecklingsplaner lämnar förvaltningen följande generella synpunkter:

På ett övergripande plan anser förvaltningen att utvecklingsplanerna är genomarbetade och ambitiösa.

- Förvaltningen vill se att det i utvecklingsplanerna tydliggörs att exploatering av naturmark inom utvecklingsplanerna kommer att försvaga den regionala grönstrukturen. Nybildad parkmark kommer inte fullt ut

kompensera för förlusten av naturmark. Förvaltningen konstaterar att utvecklingsplanerna ger en orealistisk bild av höjda ekologiska värden då exploatering av värdefull natur tvärtom minskar biologisk mångfald och försvagar befintliga ekologiska samband.

- Förvaltningen är positiv till att det genomförts naturvärdesinventeringar i utvecklingsplanerna men påpekar vikten av att ta hänsyn till resultatet. Det poängteras att varje enskilt område med ”högsta naturvärde, klass 1 och ”högt naturvärde, klass 2” i en naturvärdesinventering är av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Exploatering av dessa områden är varken förenligt med Sveriges miljö kvalitetsmål eller FN:s globala mål om ekosystem och biologisk mångfald.
- Förvaltningen anser att hållbarhetsperspektivet behöver ges större utrymme i samtliga utvecklingsplaner.

För utvecklingsplan Kungens kurva lämnar förvaltningen följande synpunkter:

- Förvaltningen uppmärksammar att exploatering av Gömmarens naturreservat föreslås i utvecklingsplanen. Detta har diskuterats i omgångar internt inom kommunen under en ganska lång tid. En exploatering kräver ett upphävande av Gömmarens naturreservat. För att kunna upphäva ett naturreservat helt eller delvis krävs enligt miljöbalken synnerliga skäl. Förvaltningen gör ingen bedömning i detta skede om utvecklingsplanens möjliga utveckling av Kungens kurva på aktuell del utgör synnerliga skäl men vill upplysa om att lagstiftningen gällande upphävande av naturreservat är mycket restriktiv och det är också mycket ovanligt att ett naturreservat upphävs.
- Vid ett eventuellt upphävande av del av naturreservatet har diskussionen varit att detta intrång kompenseras genom att bilda ett naturreservat i Flottsbro-området. Förvaltningen vill i detta sammanhang påpeka att omgivningarna kring Flottsbro har så höga naturvärden och friluftslivsvärden för att generera en naturreservatsbildning i sig samt är förenlig med gällande översiktsplan och är således inte beroende av ett eventuellt upphävande av del av Gömmarens naturreservat.
- Förvaltningen saknar ett resonemang kring hur det är långsiktigt hållbart att ianspråkta de områden som enligt naturvärdesinventeringen bedöms som naturvärdesklass 2 (Högt naturvärde) och 3 (Påtagligt naturvärde) och del av Gömmarens naturreservat. Vidare efterfrågas en beskrivning på vilket sätt de planerade gröna investeringarna i form av ekosystemtjänster har påverkan på frågor såsom biologisk mångfald och klimatreglering jämfört med områdenas befintliga naturvärden och ekosystemtjänster.
- Förvaltningen påpekar att man inte varit delaktig i planeringen i samband med framtagandet av förslag till utvecklingsplan avseende ”aktivering” av och tillgängligheten till Gömmarens naturreservat.
- Förvaltningen saknar i planen en hållbarhetsbedömning inklusive klimatpåverkan med hänvisning till det beslutade hållbarhetsprogrammet för Kungens kurva.

- Förvaltningen påpekar att mänskligt skapad natur, gröna väggar och tak, mycket sällan kompenseras för förlust av biologisk mångfald hos ianspråktagen befintlig natur.
- Att ytorna för cykel är väl tilltagna med hänsyn till större cykelfordon med karror eller lådor är positivt enligt förvaltningen. Förvaltningen hade i kartbilden på sidan 32 gärna sett att det indikeras att den cykelväg som går från Kungens kurva via Ävägen leder till Huddinge centrum.
- Planeringen för mobilitetshubbar som bilparkering i Kungens kurva (s. 39) är positiv men förvaltningen undrar om det är realistiskt att kunna förverkliga dem vid exploatering i detta attraktiva område.
- Förvaltningen vill lyfta frågan om missvisande bilder, främst visionsbild till kapitel 3 ”Naturnära och hållbar stadskärna” där bland annat arterna försärla (vid holk) och vitsvanshjort syns felaktigt.
- Fotot på ett vandrande par på sid. 46 anger i bildtexten felaktigt att den är från Gömmarens naturreservat medan den är från Trångsundsskogens naturreservat.

Förvaltningens kommentarer

Kommunen strävar alltid efter att planera för en hållbar utveckling och hållbarhetsfrågorna har belysts i olika omfattning i de olika utvecklingsplanerna, med anledning av områdenas olika förutsättningar. I textbearbetningen ha hållbarhetsperspektivet förtydligats.

Förvaltningen instämmer i vikten av livscykelperspektiv i planeringen. Det finns ett hållbarhetsprogram framtaget för planprojektet Diametern, men inte för hela Kungens kurva och därför kommer inte Diameterns hållbarhetsprogram vara styrande i utvecklingsplanen. Detta tillsammans med att utvecklingsplanen inte är en PBL produkt gör att planen inte kommer att hållbarhetsbedömas.

Det är en politisk ambition att pröva frågan angående exploatering i kanten av Gömmarens naturreservat. En av förutsättningarna för utvecklingsplanen är att se över möjligheterna för en sådan utveckling. En process ska ske för att utreda möjligheterna att upphäva del av Gömmarens naturreservat genom att justera gränsen söderut för att möjliggöra för ny bebyggelse, parkfunktioner och skapa tydligare kopplingar in i naturreservatet. Befintliga höga naturvärden i området ska bevaras och det ska planeras för ytor för att hantera skyfall och översvämningar.

Ambitionen är att bevara de områden som har högst naturvärden, dvs framför allt klass 1 och 2. Vid exploatering behöver alltid avvägningar göras mellan olika intressen för respektive område. Strukturplanen har uppdaterats och förtydligats i detta hänseende. Ett stycke kring befintliga naturvärden har lagts till i utvecklingsplanen.

Texterna i strategi 4 kring ekosystemtjänster och Robusta system i Kungens kurva har utvecklats för att förtydliga frågor kring gröna investeringar och påverkan på biologisk mångfald.

Kartorna ses över gällande cykelväg till Huddinge centrum.

Idag består området av många stora ytparkeringar som i framtiden kan tänkas användas mer effektivt. Genom mobilitetshus kan mer effektiv användning av mark ske som dessutom skapar andra förutsättningar för rörelse inom området.

Synpunkt på missvisande djurarter i visionsbilder noteras och justeras.

Bygglovs- och tillsynsnämnden

Övergripande synpunkter

Bygglovs och tillsynsnämnden yttrande innehåller synpunkter på generell och områdesspecifik nivå.

Generellt för alla fyra utvecklingsplaner lämnas följande synpunkter efter sakområde:

- *Dagvatten* - Förvaltningen ser positivt på att utvecklingsplanerna behandlar hållbarhet och klimatanpassning. Dock påminner förvaltningen om vikten av att fortsatt planläggning och exploatering sker i enlighet med Huddinge kommuns dagvattenstrategi, exempelvis för att säkerställa att dagvatten omhändertas vid källan. Vidare efterfrågas grundläggande utredningar om kapacitet och vattenupptag för de ytor som ska magasinera vatten, i synnerhet för att skydda recipienterna Orlången och Trehörningen.
- *Naturreservat och områdesskydd* – Förvaltningen framhåller planernas ambitions om ökad tillgänglighet till naturreservat som positiv. Vidare uppmärksammas att dispens eller tillstånd krävs för såväl ändringar av Gömmarens naturreservat och Korpbergets biotopskyddsområde.
- *Vattenskyddsområde* – Förvaltningen efterfrågar att utvecklingsplanerna för Vårby och Kungens kurva får ett större fokus på att bibehålla långsiktigt god vattenkvalitet av råvattnet i Östra Mälarens vattenskyddsområde. Detta gäller i synnerhet utvecklingsplanen för Kungens kurva som helt saknar resonemang i frågan.
- *Markföroreningar* – Platser som omfattas av utvecklingsplanerna kan vara förorenade och bör utredas i tidigt skede samt att avhjälpandeåtgärder är anmälningspliktiga till tillsynsmyndigheten.
- *Masshantering* – Förvaltningen rekommenderar att det för varje exploateringsområde upprättas masshanteringsplatser för att möjliggöra massbalans och hushålla med resurser.
- *Sulfithaltigt berg* – Förvaltningen påminner om förekomster av sulfidhalter i den naturliga berggrunden som kan innebära miljöskada vid losshållning som därmed bör undvikas i långt det är möjligt.
- *Förtätning, buller och vibrationer från väg och spårtrafik* – Förvaltningen lyfter att förtätningen innebär risk för bullerstörning. I sammanhanget betonas att buller från varutransporter och restauranger bör beaktas vid placering av verksamheter, bostäder, förskolor och äldreboenden. Vidare varnas för specifika bullerrisker vid E4/E20 i Kungens kurva och bebyggelse längs Spårväg syd.

Under rubriken buller i utvecklingsplanerna efterfrågas en samordnad

gestaltning av bullerskyddande åtgärder ur kulturmiljösynpunkt. Vidare efterlyser förvaltningen riskanalyser om vibrationer och stomljud från väg- och spårtrafik i samtliga utvecklingsplaner. Slutligen påpekas att svårigheten med att uppnå goda soljusförhållanden i täta stadsmiljön bör vägas in vid utformningen av byggnader och offentliga platser.

- *Luftföroreningar* – Förvaltningen efterfrågar utredningar av trafikutvecklingens och förtätningens påverkan på luftföroreningar i planområdena tillsammans med åtgärdsförslag.
- *Lokalisering och utformning av förskolor/skolor, LSS och äldreboenden* – Förvaltningen påpekar att utvecklingsplanerna i enlighet med barnkonventionen bör ta större hänsyn till buller och luftföroreningar såväl som ytkrav vid placering av förskolor och skolor.
- *Idrottsplatser* – Förvaltningen lyfter nyttan med tillgängliga idrottsanläggningar, men påminner samtidigt om vikten av att planera för att skydda närboende från höga ljud och stark belysning.
- *Avfall* – Förvaltningen ser risker med att utvecklingsplanerna inte nämner hur avfall ska hanteras.
- *Namnsättning* – Förvaltningen påpekar att utvecklingsplanerna inte innehåller Ortsnamn som inte har beslutats av bygglovs- och tillsynsnämnden såsom stadsdelsparken Diametern.

För utvecklingsplan Kungens kurva lämnar Bygglovs och tillsynsnämnden följande synpunkter:

Förvaltningen saknar en mer utförlig text och riktlinjer om gestaltning och ser gärna en hänvisning till kommunens arkitekturstrategi.

Förvaltningens kommentarer

Flera av synpunkterna hanteras huvudsakligen i efterföljande planering men har även lyfts i avsnittet förutsättningar och utmaningar då förvaltningen instämmer i att de är viktiga att beakta. Dessa är bland annat; markföroreningar, masshantering, suflidhalter i berggrunden, vibrationer och stomljud, solljusförhållanden och avfallshantering.

Bullerfrågan generellt och buller från varutransporter specifikt är viktig att beakta. Utvecklingsplanen beskriver att verksamheter som genererar mycket tung trafik bör ligga strategiskt nära det regionala vägnätet för att erbjuda en pålitlig transport. Styrning och ruttoptimering av den tunga trafiken skapar förutsättningar för ett effektivt trafiksystem, och möjliggör för att minimera störningar på andra platser där exempelvis bostäder planeras. Ett avsnitt om buller har lagts till i avsnittet förutsättningar och utmaningar för att beskriva problematiken. Särskild skrivning har också skett i avsnittet inzoomningar för de områden där risk för buller finns i kombination med bostäder. Synpunkten om behov av samordning kring bullerskyddande åtgärder noteras. Hanteringen av frågan sker i den efterföljande planeringen.

Text kring luftföroreningar beskrivs i avsnittet Förutsättningar och utmaningar. Hur luftföroreningar påverkas av trafikutvecklingen kommer att utredas vidare i efterföljande planering. Då E4/E20 är den väg som främst alstrar luftföroreningar så har utvecklingsplanen pekat ut områden längre från E4/E20 som mer lämpliga för bostäder.

Kommunens målsättning är att ställa höga krav på lokalt omhändertagande av dagvatten och beskrivningen har utvecklats med hänvisning till dagvattenstrategin.

Kommunen instämmer att naturvärdena behöver värnas när naturreservatet tillgängliggörs. Avsnittet Förutsättningar och utmaningar har kompletterats med text kopplat till ökad slitage av ex naturreservaten.

Utvecklingsplanen har kompletterats med text om Östra Mälarens vattenskyddsområde i avsnittet om Förutsättningar och utmaningar.

Synpunkten angående friyta per barn i förskola och skola noteras och hänvisning till Huddinges riktlinjer finns i utvecklingsplanen i avsnittet Nära till lokala målpunkter. Synpunkten angående placering av skolor i förhållande till buller noteras.

Beskrivning angående placering av idrottsplatser har utvecklats för att förtydliga vikten av tillgänglighet i strukturen.

Namnet på stadsdelsparken i Diametern tas bort då det inte finns beslut angående detta.

Hänvisning till kommunens arkitekturstrategi har gjorts i strategi 2. Utformning och gestaltning sker i den efterföljande planeringen.

Grundskolenämnden

Övergripande synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till en utveckling av Kungens kurva.

Det är positivt att grundskolebehovet tas upp i samband med att områden utvecklas och nya bostäder byggs. Behovet av grundskoleplatser behöver bevakas så att planeringen sker med rätt antal platser och i geografiska lägen som möter behoven.

Förvaltningen påpekar behovet att avsätta tillräckligt med yta för att möjliggöra sammanhängande och funktionella grundskolor med skolgårdar utan till exempel korsande gång- och cykelvägar. Man bör emellertid vara försiktig med att låsa storlekar och exakta platser för grundskolor och andra verksamheter i detta skede då det i utvecklingsplanen råder osäkerheter kring exakt var, hur mycket och när i tid som områden kommer att utvecklas.

Förvaltningen förutsätter att barnkonventionen ligger till grund för Kungens kurvas utveckling i flera avseenden. I sammanhanget nämns vikten av att bevara möjliggöra utvecklingen av barnanpassade miljöer med varierade sammanhängande ytor för lek och rörelse i bostadsområden, men också i området som helhet. Vidare betonas vikten av säkra skolvägar, att normer för buller och

partikelnivåer inte överskrids samt att dagvattenlösningar planeras med hänsyn till barns säkerhet.

Slutligen betonas vikten av dialog med förvaltningen rörande behovet av förskoleverksamhet i kommande planering.

Förvaltningens kommentarer

Behovet av funktionella och sammanhängande grundskolor noteras och text uppdateras.

Förvaltningen håller med om att barnkonventionen är en förutsättning för fortsatta arbetet i Kungens kurva. En barnkonsekvensanalys har gjorts för utvecklingsplanen. I den efterföljande planeringen hanteras även barnperspektivet i enlighet med kommunens riktlinjer. Där ingår bland annat frågor kring säkra skolvägar, barns möjligheter att röra sig inom och till/från ett område samr barns säkerhet kopplat till dagvattenlösningar.

Förvaltningen noterar att det viktigt att planering av grundskola sker i nära samarbete med Grundskolenämnden vid framtagande av detaljplaner.

Förskolenämnden

Övergripande synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till en utveckling av Kungens kurva. Det är positivt att förskolebehovet tas upp i samband med att områden utvecklas och nya bostäder byggs. Behovet av förskoleplatser behöver bevakas så att planeringen sker med rätt antal platser och i geografiska lägen som möter behoven. Det är viktigt att avsätta tillräckligt med yta för behoven så att det blir sammanhängande och funktionella förskolegårdar. Man bör emellertid vara försiktig med att låsa storlekar och exakta platser för förskolor och andra verksamheter i detta skede då det i utvecklingsplanen råder osäkerheter kring exakt var, hur mycket och när i tid som områden kommer att utvecklas och bostäder byggas.

Förvaltningen förutsätter att barnkonventionen ligger till grund för Kungens kurvas utveckling i flera avseenden. I sammanhanget nämns vikten av att bevara möjliggöra utvecklingen av barnanpassade miljöer med varierade sammanhängande ytor för lek och rörelse i bostadsområden, men också i området som helhet. Vidare betonas vikten av säkra skolvägar, att normer för buller och partikelnivåer inte överskrids samt att dagvattenlösningar planeras med hänsyn till barns säkerhet.

Slutligen betonas vikten av dialog med förvaltningen rörande behovet av förskoleverksamhet i kommande planering.

Förvaltningens kommentarer

En barnkonsekvensanalys har tagits fram och barnperspektivet har förtydligats i utvecklingsplanen. Barnkonventionen är en förutsättning och beskrivs i avsnittet Förutsättningar och utmaningar. Många frågor som berör barn hanteras i efterföljande planering men har förtydligats i detta avsnitt. Bland dessa finns behovet av säkra skolvägar, barns möjlighet att kunna röra sig inom och till/från

ett område, dagvattenhantering nära skolor och förskolor, planering av och läge för antal förskoleplatser, buller och luftföroreningar.

I utvecklingsplanen hanteras en övergripande planering för grönytor och lekplatser med barnperspektivet i beaktande. Kompletterande text kring lekplatser har tagits fram för att tydliggöra perspektivet. Kommunens riktlinjer för storlek på friytor för förskolor och skolor är styrande i efterföljande planering.

Behovet av sammanhängande och funktionella förskolegårdar noteras och text uppdateras.

Kultur- och fritidsnämnden

Övergripande synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till att Kungens kurva utvecklas.

Förvaltningen påpekar att inspel från förvaltningens chefer som lämnats under workshops inte har tagits hänsyn till i slutversionen av utvecklingsplanen.

Förvaltningen påpekar att områdets vägnät kommer göra offentliga verksamheter svårtillgängliga för barn.

Förvaltningen menar att med en förväntad utbyggnad med cirka 10 000 nya bostäder kommer inslaget av kultur- och fritidsverksamheter att vara väsentliga för områdets attraktivitet. Förvaltningen efterlyser ett fördjupat resonemang kring kultur- och fritidsförvaltningens verksamheter och utvecklingen av dessa över tid.

Förvaltningen saknar samverkan med Stockholms stad kring Kungens kurva och kopplingen till Skärholmen likt med som genomförts med Botkyrka för utvecklingsplan Flemingsberg.

Med hänvisning till Huddinge kommuns Arkitekturstrategi och hållbarhetsperspektivet vill förvaltningen särskilt framhäva betydelsen av konstnärlig gestaltning i området. Enligt Arkitekturstrategin bör investeringar i konst uppmuntras i varje byggprojekt.

Förvaltningen menar att fler föreningar i området borde ha ingått i utvecklingsplanens remissutskick.

Slutligen menar förvaltningen att utvecklingsplanens funktion i kommunens dokumenthierarki behöver klargöras då kopplingen mellan översiktsplan och detaljplan kan bli svår att förhålla sig till i arbetet med förvaltningens årliga lokalbehovsplan.

Förvaltningens kommentarer

Angående gatunätets tillgänglighet för barn är planens vision att skapa en tydligare gatuhierarki där biltrafik och godstransporter leds till större huvudgator med vistelsekvaliteter och plats för gående och cyklister. Ett kompletterande finmaskigt lokalgatunät ska uppmuntra till att röra sig mer till fots och cykel. I utvecklingsplanen beskrivs även att trafikmiljöns utformning är avgörande för hur barn kan använda staden.

Förvaltningen håller med om behov av balans mellan bostäder och kultur- och fritidsverksamheter. Text utvecklas kring offentlig service kopplat till kultur och fritid.

Samverkan mellan Huddinge kommun och Stockholm finns inom vissa områden, exempelvis trafik. Huddinge ser gärna ytterligare samverkan för att stärka den regionala kärnan och har förtydligat detta i planen.

Arkitekturstrategin är ett styrdokument kommunen använder sig av i den efterföljande planeringen och frågor kring konstnärlig gestaltning inkluderas inte i utvecklingsplanen.

Förvaltningen instämmer med nämnden att det är viktigt att det avsätts ytor för kultur och fritidsnämndens ansvarsområden. Två platser finns utpekade i utvecklingsplanen kopplat till idrott och rekreation och därutöver har nämnden pekat ut kommande behov för kulturverksamheter. Lokalisering av dessa kommer att ske i efterföljande planering.

Socialnämnden

Övergripande synpunkter

Förvaltningen menar att samtliga utvecklingsplaner innehåller många intentioner när gäller Socialförvaltningens ansvarsområden.

Gällande social hållbarhet i planerna efterfrågar förvaltningen en kommungemensam definition för att kunna arbeta mer framgångsrikt med sociala konsekvensanalyser.

För att kommunen ska kunna genomföra de skyldigheter som åligger enligt socialtjänstlagen hade dessa frågor behövt uppmärksammas på ett mer initierat sätt i utvecklingsplanerna baserat på socialförvaltningens kunskap.

För utvecklingsplanerna har förvaltningen lämnat följande generella synpunkter för vidare diskussion:

- Förvaltningen påpekar att barn, unga, äldre och personer med funktionsnedsättning bör ägnas särskild hänsyn i planeringen av täta stadsmiljöer. I sammanhanget nämns särskilt barnkonventionen och att barn mår som bäst i småskaliga lummig och måttfullt bebyggda miljöer.
- Förvaltningen efterfrågar reflektion kring frågan om vilka som samsas om utrymmet i de nya stadsdelarna innan prioriteringar och avvägningar kan göras.
- Prioriteringen av cykel- och gångtrafiken är ostridigt av godo för folkhälsan, detta medför emellertid att extra hänsyns bör tas åt äldre människor och andra som upplever en otrygghet i möte med gående och cyklister.
- Vid planering av lösningar för dagvatten bör åtgärder tas för att öka säkerheten för barn. Förvaltningen hänvisar till rådgivningsmaterial framtaget av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Barnsäkerhetsrådet.

- I kommande detaljplanering är det av vikt att inte glömma personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. För dessa grupper får inte miljön vara för svår att tolka och antalet syn- och ljudintryck begränsas. Konkret innebär detta att befintliga verksamheter och viss mån offentliga miljöer bör skyddas mot buller och andra störningar.
- Slutligen påminner förvaltningen om vikten av att kommunens samhällsinformation tillgängliggörs för personer med synnedsättning.

Förvaltningens kommentarer

En barnkonsekvensanalys tas fram och text har förtydligats kring barnperspektivet. Omvandlingen av Kungens kurva kommer att förändra strukturen, som idag är väldigt storskalig, där möjligheter till att skapa bra boendemiljöer för barn finns. Samhällsservice i form av parker, gårdar, skola och förskola med mera kommer att tillskapas.

Det är viktigt att den nya miljön som byggs ger utrymme för invånare med olika behov. Vilka aktiviteter som ytorna programmeras med kommer att avgöras i den fortsatta planeringsprocessen då avvägningar görs mellan olika intressen.

Där det går bör en tydlig uppdelning mellan olika trafikslagen göras, särskilt där det finns olika anspråk, exempelvis regionala cykelsstråk där förväntan är att kunna cykla snabbt.

En generell bedömning av buller i parker och idrottsområden är svår att göra då dessa kan ha olika funktioner beroende på vilken typ av miljö de ligger i. Det går att arbeta med kompensationsåtgärder för att skapa mindre bullerstörda gröna miljöer. Utvecklingsplanens ambitioner är att skapa olika typer av gröna miljöer som har olika kvaliteter. I efterföljande planering beaktas buller kopplat till park, idrottsplatser med mera.

Hantering av barnsäkerhet vid dagvattendammar hanteras i efterföljande planering.

Utvecklingsplanen kommer att tillgänglighetsanpassas.

5. Huddinge kommuns bolag

Stockholm vatten och avfall (SVOA)

Övergripande synpunkter

SVOA ser mycket positivt på framarbetandet av utvecklingsplaner och på den tidiga dialog kring förändringar i bebyggelsen som det innebär. Utvecklingsplanerna ger en målbild men dock inte alltid tillräcklig information för VA-huvudmannen att ta ut en riktning för framtida VA-system. SVOA ser det som avgörande att utrymme ges för en fördjupad utredningsnivå mellan utvecklingsplanerna och detaljplanering. I synnerhet för dagvatten både under mark och i samspel med stadsutvecklingen och skyfallshantering.

Även om VA-huvudmannen inte ska bygga för extrema regnhändelser krävs samplanering mellan kommunens skyfallsplan och bolagets dagvattenhantering.

Gällande drickvattensystemet är det nödvändigt att studera och dimensionera drickvattensystemet för varje exploatering i Kungens kurva. Utbyggnaden av dricksvattennätet kan komma att påverka Kungens kurva vilket kommer att kräva samordning mellan SVOA och Huddinge kommun.

Gällande dagvatten betonar SVOA vikten av att kommunen har en sammanhängande hantering av dagvattenfrågor i planeringen, därför bör samtliga utvecklingsplaner innehålla ett stycke om nuvarande strategi samt planerna framåt kring konsekvent omhändertagande av dagvatten. Det vore även önskvärt om ytor för planerade lokala åtgärder för att möta miljö kvalitetsnormer visas i utvecklingsplanerna.

Vidare vill SVOA påminna om att fördröjningsytor för dagvatten kan komma att krävas inom Kungens kurva då möjligheterna att bygga ut befintliga dagvattenstråk under Södertäljevägen är begränsade.

Inom utvecklingsområdet finns tre diken/dammar som förvaltas av SVOA 1) Långsjödiket inkl. dammar, 2) Kungens kurvaleden, 3) Heron City. Eventuella justeringar av dessa anläggningar behöver utredas i samverkan mellan kommunen och SVOA.

Kommer det att arbetas fram typsektioner för gatuutformning inom området?

Delar av området ligger idag i eller i anslutning till kända instängda områden och områden utpekade som särskilt utsatta vid skyfall, se Huddinge kommuns skyfallskartering. Utrymmet för hantering av vattenvolymer som uppkommer vid skyfall kommer att behöva utredas vidare och ytor kommer behöva skapas för utjämning.

Det är positivt att man planerar bevara de befintliga dagvattenanläggningar (dammar) som finns i området idag. SVOA efterfrågar utredning för att se till dammarnas möjlighet att ta emot mer vatten, eller om andra anläggningar måste komma till för att inte riskera överbelasta de befintliga, både avseende flödes- och utjämningskapacitet, men även ur renings- och föroreningssynpunkt.

Texter och kartor beskrivs inkonsekvent kring skyfallsflöden, översvämningsszoner, klimatanpassning och dagvattendammar. Även texter och kartor kopplat till uttrycken ”blågrön tvärkoppling” och ett ”nord-sydligt viktigt stråk ur dagvattensynpunkt” beskrivs olika genom dokumentet.

Recipienten (Mälaren) ingår som del av Östra Mälarens vattenskyddsområde som utgör ett skydd för dricksvattentäkt och bör lyftas som en förutsättning i planen.

SVOA efterfrågar en gemensam översyn av utbyggnadsordningen så att SVOAs eventuella förberedande åtgärder inte krockar med Huddinge kommuns utbyggnadsplaner.

SVOA efterfrågar kompletterande underlag avseende skyfall och skyfallsplanering i Flemingsberg, Vårby och Kungens kurva.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten angående kapacitet på spillvattennät och dricksvattennät noteras och kommunen håller med om att samordning kommer att krävas med SVOA framgent.

En skyfallsutredning har tagits fram. Anpassningar av strukturen har gjorts utifrån denna samt texten har utvecklats utifrån synpunkterna.

Angående dagvattendammars kapacitet finns utrymme för tillkommande dammar i strukturen. Lokalisering hanteras i efterföljande planering.

Krav på skyddsavstånd mellan träd och VA-anläggningar noteras. Det ställer krav på tillräckligt utrymme i gaturummen vilket hanteras i efterföljande planering

Inga typsektioner för gator kommer att redovisas i utvecklingsplanen, detta hanteras i kommande planskeden.

Texten har kompletteras med information om skydd av Östra Mälarens vattenskyddsområden som dricksvattentäkt.

Begreppet blågrön tvärkoppling har tagits bort.

HUSF

Övergripande synpunkter

Husf tycker att det är en genomarbetad utvecklingsplan, fint planerad med gröna kilar och genomtänkta stråk. Det är också positivt att hantering av skyfall presenteras.

Husf är positiva till att Segeltorps IP ges möjlighet till utveckling inom utvecklingsplanen. Vi håller med om att verksamheterna där är en viktig kvalitet inom utvecklingsområdet. I fortsatt trafikplanering är det viktigt att beakta att både stallet och idrottsplatsen behöver kunna ta emot transporter, t.ex. för hästar, och att utrymme för parkering vid evenemang behövs.

Kommunens nya riktlinjer för friyta ställer stora krav på utrymme till skolor och förskolor. Detta är en viktig sak att beakta då utvecklingsplanen bedömer kommunens möjlighet att tillgodose de kommande behoven av kommunal service.

Förvaltningens kommentarer

Planering av transporter till Segeltorps IP och stallet sker i efterföljande planering.

Synpunkten angående friytor för barn noteras och hänvisning till kommunens riktlinjer är tillagt. Utvecklingsplanen pekar inte ut några exakta platser för skolor och förskolor.

SRV återvinning AB

Övergripande synpunkter

Bolaget påpekar behovet av att tidigt i planeringsskedet säkerställa möjligheter för en effektiv och hållbar avfallshantering för både boende och verksamheter.

SRV ställer sig positivt till nya lösningar för hantering av grovavfall som komplement till mer traditionella stationära återvinningscentraler. Exempelvis kan små, mer bostadsnära permanenta återvinningscentraler/insamlingscentraler bidra till att tillgängliggöra grovavfallsinsamling avfall även för hushåll utan tillgång till bil.

Förvaltningens kommentarer

Rekommendationerna angående avfallslösningar och hämtningsfordon noteras. Kommunen håller med om att mobila lösningar kan vara ett komplement. Frågorna hanteras i efterföljande planering.

SFAB

Övergripande synpunkter

SFAB vill gärna lyfta energiförsörjningen i den nya stadsdelen. Fjärrvärme kan bidra till en hållbar stadsutveckling och till att skapa en attraktiv stadsdel. I synpunkten beskriver bolaget de mest relevanta klimat- och hållbarhetsmålen kopplat till fjärrvärme och teknikutveckling.

Förvaltningens kommentarer

Kommunen tackar för rekommendationerna kring energiförsörjning och klimat- och hållbarhetsmålen. Frågorna hanteras vidare i efterföljande planering.

6. Föreningar och övriga

Från berörda föreningar eller övriga har sex yttranden inkommit.

Naturskyddsföreningen Huddinge

Övergripande synpunkter

Naturskyddsföreningen yttrande innehåller synpunkter på generell och områdesspecifik nivå.

Naturskyddsföreningens generella inställning till utvecklingsplanerna är att de kan utvecklas i fråga om hänsyn till naturvärden och framtidens klimatsmarta lösningar. Föreningen ställer sig positivt till att planerna genomgående syftar till att tillgängliggöra naturreservat men negativt till att naturreservatsgränser minskas.

Föreningen är starkt kritisk till framtida Tvärförbindelsen Södertörn och dess radikala inverkan på stora delar av Huddinge kommun. Vidare menar föreningen att konsekvenserna av Tvärförbindelse Södertörn och även Förbifart Stockholm inte berörs tillräckligt av utvecklingsplanerna. Tvärtom presenterar planernas bild- och textmaterial en förskönande bild som bortser från ökande trafikmängder, höga ramper, utsläpp och buller. Detta gäller i synnerhet planerna för Vårby, Kungens Kurva och Flemingsberg.

Föreningen ser även kritiskt på att det inte gjorts någon miljö- eller hållbarhetskonsekvensbedömning av utvecklingsplanerna.

Slutsatsen av detta är att utvecklingsplanerna inte tar tillräckligt hänsyn till Sveriges fastställda klimatmål.

För utvecklingsplan Kungens kurva framför Naturskyddsföreningen följande:

Föreningen ser positivt på att det stora område som mest präglas av köpcentra, parkeringar och andra hårdgjorda ytor till en mer flexibel, levande och dynamisk stadsdel med naturnära och hållbar stadskärna.

Föreningen anser också att det är positivt att göra Gömmarens naturreservat mer tillgängligt, men att man inte skall ändra på befintliga naturreservatsgränser och bygga tätt intill dessa gränser.

Föreningen anser att den biologiska mångfald som finns i området bör skyddas, även om den är begränsad till klassificeringen 2-4 då Kungens Kurva redan är hårt exploaterat. Vi vill se att den biologiska mångfalden som finns integreras och behålls vid utvecklingen av området.

Förvaltningens kommentarer

Reservationen kring justering av naturreservatsgränsen noteras. Det är en politisk ambition att pröva frågan. En av förutsättningarna för utvecklingsplanen är att se över möjligheterna för en sådan utveckling. En separat process ska ske för att utreda möjligheterna att upphäva del av Gömmarens naturreservat genom att justera gränsen söderut för att möjliggöra för ny bebyggelse, parkfunktioner och skapa tydligare kopplingar in i naturreservatet. Befintliga höga naturvärden i området bevaras.

Kritiken av tvärförbindelsen Södertörn noteras. Förbindelsen är en förutsättning i detta projekt, men ingår inte i planområdet för utvecklingsplanen.

Utvecklingsplanen kommer inte att belysa konsekvenserna av tvärförbindelsen eller förbifarten, däremot kommer planens konsekvenser att beskrivas på det statliga vägnätet.

En utvecklingsplan är inte en PBL-produkt vilket betyder att krav på MKB inte finns. I efterföljande planering, dvs planprogram eller detaljplaner så kommer MKB att tas fram i de fall då betydande miljöpåverkan finns.

Ambitionen med planen är att bevara de områden som har högst naturvärden, dvs framför allt klass 1 och 2. Vid exploatering behöver alltid avvägningar göras mellan olika intressen för respektive område. Strukturplanen har uppdaterats och förtydligats i detta hänseende. Ett stycke kring befintliga naturvärden har lagts till i utvecklingsplanen.

Miljöpartiet de gröna

Övergripande synpunkter

Miljöpartiets yttrande innehåller kommentarer på generell, tematisk och områdesspecifik nivå.

På generell nivå efterfrågar partiet ett synligare arbete med att balansera kvantitativa volymmål och kvalitativa mål om mående och välbefinnande. Exploatering och utveckling får inte ske på bekostnaden av miljön eller befolkning mående. Vidare saknar partiet ett resonemang om hur utvecklingsplanen skulle behöva förändras om Tvärförbindelsen Södertörn inte

blir, med tanke på att projektet är ifrågasatt. Slutligen påpekas att utvecklingsplanerna måste samordnas bättre, nuvarande versioner ser väldigt olika ut och belyser olika områden ur olika perspektiv. Partiet betonar vikten av samtliga utvecklingsplaner ses som delar av en plan, ett helhetsgrepp från en och samma organisation.

På tematisk nivå kommenterar partiet:

- *Naturvärden* – Utvecklingsplanerna saknar breda resonemang om hur kommunens naturområden ska bevaras i takt med att respektive områden växer och fler vill besöka naturen. Vidare är risken att marken i Huddinge innehåller bergmassor med sulfid, detta bör kommenteras redan i utvecklingsplan för att säkerställa att frågan undersöks innan exploatering.
- *Barnkonventionen* – Samtliga utvecklingsplaner tar ett samlat grepp kring barnkonventionen och vad den innebär för respektive plan.
- *Upplägg på dokument* – Nuvarande förslag på utvecklingsplaner saknar helhet och gemensamt upplägg gällande innehåll, utseende och detaljnivå.
- *Gestaltning* – Ett genomgående resonemang kring gestaltning i områdena saknas. I synnerhet hållande byggnation av nya områden. Att hänvisa till arkitekturstrategin är bra men räcker inte eftersom den i huvudsak behandlar kompletterande byggnation.
- *Mobilitet* – Utvecklingsplanerna har potential att sätta agendan för utveckling som prioriterar gång-, cykel- och kollektiv trafik i linje med trafikstrategin.

Partiet framför följande områdesspecifika synpunkter för utvecklingsplan Kungens kurva:

- Begreppet *mänsklig skala* används utan förklaring. Miljöpartiet efterfrågar förklaring ur tillgänglighetsperspektiv.
- Partiet är kritiskt till den bild som målas upp av att den nya parkmarken skulle kompensera för den faktiska naturmark som tas i anspråk. Totalt sett handlar det om en förlust av biologisk mångfald och ekologiska samband. Det måste bli tydligt i utvecklingsplanen att den förlusten måste kompenseras fullt ut i form av nya ytor av skyddade grönområden i direkt anslutning till Gömmarens naturreservat.
- Kungens kurva tillhör vattenskyddsområdet för Östra Mälardalen men det nämns inte i utvecklingsplanen.
- Kommunen har tydliga mål vad gäller arbetsplatskvoten, att vi ska inom kommunen ha lika många arbetsplatser som bosatta i arbetsför ålder. Kungens kurva har förutsättningar att hjälpa till med den utveckling vi behöver framöver. Därför bör det i utvecklingsplanen föras ett resonemang om detta.
- Kapitlet om risker och rekommendationer är väldigt bra att det finns men vi saknar ett resonemang om betydelsen av riskerna. Om vi till exempel inte kan nå upp till de nivåer som är önskvärda vad gäller buller och luftföroreningar, så går delar av utvecklingsplanen helt enkelt inte att

genomföra. Här saknar vi ett resonemang om hur sådana konflikter ska tas om hand.

- Vad gäller att ta delar av naturreservatet i anspråk vid exploateringen noterar vi att planen lyfter att det finns en "risk" att detta kan innebära att det kommer dra ut på tiden. Vi ser dock att den faktiska risken som finns är att det inte kommer kunna gå att använda den delen av marken så som planen framställer. Utvecklingsplanen bör synliggöra detta och peka på möjliga lösningar.

Förvaltningens kommentarer

Utvecklingsplanen kompletteras med beskrivning av hur kompensationsåtgärder kan påverka biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

En barnkonsekvensanalys har tagits fram och utvecklingsplanen förtydligas med detta perspektiv.

En beskrivning av övergripande gestaltning av de olika områdena kommer inte att göras i detta skede. Ett nytt kapitel om inzoomningarna beskriver olika delar av Kungens kurva och dess förutsättningar för utveckling. Ett förtydligande kring olika typer av stadsutveckling har gjorts där kvarterstyper beskrivs på ett övergripande plan. Olika områdens gestaltning kommer att hanteras i efterföljande planering.

Reservationen kring justering av naturreservatsgränsen noteras. Det är en politisk ambition att pröva frågan. En av förutsättningarna för utvecklingsplanen är att se över möjligheterna för en sådan utveckling. En separat process ska ske för att utreda möjligheterna att upphäva del av Gömmarens naturreservat genom att justera gränsen söderut för att möjliggöra för ny bebyggelse, parkfunktioner och skapa tydligare kopplingar in i naturreservatet. Befintliga höga naturvärden i området bevaras. Resonemang kring osäkerheten för den framtida exploateringen tydliggörs i inzoomningen av området och i avsnittet Förutsättningar och utmaningar.

Angående arbetsplatskvot så medger utvecklingsplanen både nya arbetsplatser och bostäder. Idag finns inga boende i området så totalt sett blir det en bättre balans i arbetsplatskvoten för Kungens kurva.

Texten har kompletterats med information om vattenskyddsområdet för Östra Mälardalen.

Begreppet mänsklig skala förtydligas i utvecklingsplanen.

Kapitlet risker och målkonflikter har utvecklats.

Viss justering har gjorts för att synka framför innehåll i de olika kartorna.

Socialdemokraterna i Segeltorp

Övergripande synpunkter

Gällande trafiksituationen i framtiden så kommer bilen att behövas, bygg inte enbart för cykel och spårväg. Även tunga transporter samt plats för parkering kommer att behövas i framtiden. Idag parkeras det "hej vilt" i Kungens kurva

vilket bidrar till ortrygghet. Samtidigt är det viktigt att åstakomma bra kollektivtrafikkoppling, inkluderat elbussar. Planen behöver lyfta möjligheten till T-bana till Kungens kurva på sikt. Huddinge kommun behöver bullervallar mot E4/E20.

Utveckla befintlig idrottsplats och hall, prioritera idrotter som utövas av tjejer. Kombinera med idrottsinriktning på kommande skolor.

Bygg bort brottligheten med bra belysning, tydlig skyltning för ökad orienterbarhet, hålla efter skymmande växtlighet och skapa naturliga mötesplatser. Stråket mellan Scandic och Ikea är i dagsläget mycket otryggt.

Förvaltningens kommentarer

Huddinge kommun har en antagen trafikstrategi som kommunen arbetar utifrån. I den hanteras alla trafikslag, inklusive bilen och samma perspektiv hålls i utvecklingsplanen. Idag är kungens kurva planerad efter bilens förutsättningar och utvecklingsplanens syftar därför till att också planera för andra trafikslag, som kollektivtrafik och gång och cykel. Framtida möjlig t-bana nämns i planen.

Synpunkten angående framtida behov av tunga transporter noteras. Utvecklingsplanen beskriver att verksamheter som genererar mycket tung trafik bör ligga strategiskt nära det regionala vägnätet för att erbjuda en pålitlig transport. Styrning och ruttoptimering av den tunga trafiken skapar förutsättningar för ett effektivt trafiksystem.

Synpunkten om Kungens kurva som idrottscenter noteras. Idrottsplats kommer att ligga kvar i Kungens kurva och utveckling där är möjligt.

Vårby Fittja Hembygdsförening

Övergripande synpunkter

Hembygdsföreningen ser positivt på planens huvudsyfte, nämligen att föra Skärholmens och Kungens kurvas handelsplatser närmare varandra med den nya spårvägen Älvsjö-Flemingsberg som ryggrad i en miljövänlig infrastruktur. Vi välkomnar också satsningarna på bostäder och parkstråk i trygga stadsliknande kvarter.

Föreningen ser dock en stor fara med delmålet ”Naturnära och hållbar stadskärna” som innebär allvarliga ingrepp i Gömmarens naturreservat. I tidigare yttranden genom åren, senast angående kvarteret Diametern, har föreningen dragit en skarp gräns för expansionen i Kungens kurva. Vill inte se bebyggelse söder om Kungens kurvaleden utöver befintlig stenkross. Nu ser vi att det planeras för både bebyggelse och flera entréer på naturreservatets skyddade skogsmark. Reservatets rekreativa tillgångar ska göras mer lättillgängliga, är tanken. Som en följd av coronapandemin har det rörliga friluftslivet i tätortsnära skogar ökat dramatiskt med negativ påverkan på naturen i form av parkeringskaos, nötta eller leriga stigar och nedskräpning har redovisats i undersökningar från Stockholms län.

Föreningen påpekar att största försiktighet behövs i planeringen av naturnära bostäder och eventuell annan verksamhet i framtidens Kungens kurva.

Gömmarens naturreservat måste hanteras med respekt och varsamhet om denna

för vårt klimat och våra möjligheter till hälsofrämjande avkoppling så viktiga gröna lungor inte ska punkteras.

Förvaltningens kommentarer

Det är en politisk ambition att pröva frågan om justering av naturreservatsgränsen. En av förutsättningarna för utvecklingsplanen är att se över möjligheterna för en sådan utveckling. En separat process ska ske för att utreda möjligheterna att upphäva del av Gömmarens naturreservat genom att justera gränsen söderut för att möjliggöra för ny bebyggelse, parkfunktioner och skapa tydligare kopplingar in i naturreservatet. Vi bevarar befintliga höga naturvärden i området och planerar för ytor för att hantera skyfall och översvämningar.

Huddinge kommun har som ambition att utveckla många nya bostäder fram till 2050, där Kungens kurva är en av platserna där utvecklingen är möjlig. Fler bostäder och invånare kommer att skapa högre belastning på våra naturreservat och andra grönstrukturer. Utredningen Grönstrukturvision för Utvecklingsplan Kungens kurva visar på hur mycket yta som behövs för att tillgodose invånarnas behov. Kommunen arbetar med att tillskapa andra typer av grönytor, ex parker, gröna stråk mm för att se till att det finns tillräckligt många ytor för att tillgodose behovet för invånarna. Strukturplanen har förtydligats för att tydligare visa på de parker och gröna stråk som ska tillskapas inom området.

Hyresgästföreningen Huddinge

Övergripande synpunkter

Hyresgästföreningen ser positivt på planerna för Kungens kurva men betonar vikten av fler hyresrätter i området och kommunen. Föreningen vill också understryka vikten av att befintliga grönområden bevaras i största möjliga mån.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten angående hyresrätter noteras och utvecklingsplanen medger blandade boendeformer.

Ambitionen är att bevara så mycket grönstruktur som möjligt inom Kungens kurva. Kommunen har identifierat befintliga grönområden. Strukturen har setts över och förtydligats utifrån naturvärdesinventering och ekosystemtjänstanalys.

Svenska kyrkan i Huddinge

Övergripande synpunkter

Kyrkorådet har en överlag positiv syn på utvecklingsplanerna, men understryker att en hållbar utveckling är avgörande för framtiden. Miljö- och klimatfrågor är ödesfrågor för skapelsen som vid målkonflikter måste prioriteras före kortsiktiga vinster. Rådet ser även med tillförsikt på att planerna uppmärksammar sociala frågor. I synnerhet att ensamhet bekämpas med icke-kommersiella mötesplatser, att barnperspektivet tas på allvar samt att nya områden bidrar till en ökad gemenskap snarare än att nya barriärer uppstår.

Rådet påminner även om vikten av att kyrkan i egenskap av viktig samhällsaktör inkluderas i den fortsatta planeringen för att kunna diskutera hur dess närvaro kan säkerställas i ett växande Huddinge.

För utvecklingsplan Kungens kurva framför kyrkorådet följande synpunkter:

Kyrkan vill lyfta fram att Kungens kurva ligger på gångavstånd från Segeltorp. En bättre skyltning från Kungens kurva till Segeltorps kyrka är därför önskvärd liksom bättre kollektivtrafik. Det behovet blir förstås ännu större med fler bostäder och andra byggnationer i området. Församlingen vill också se till att kunna ha en närvaro i det nya område som kommer att uppföras.

Förvaltningens kommentarer

Omvandlingen av Kungens kurva kommer att förändra strukturen, som idag är väldigt storskalig, där möjligheter till att skapa mötesplatser av olika slag finns.

Behovet av goda kopplingar till omkringliggande bostadsområden är viktiga och betonas i utvecklingsplanen.

Vägvisning/skyltning ingår inte utvecklingsplanens uppdrag och hanteras i ett senare skede. Inom ramen för Huddinge kommuns trafikstrategi beskrivs riktlinjer för vägvisning för respektive trafikslag inom de olika åtgärdsplanerna. För motorfordonstrafik och cykel finns vägvisning och för gående håller ett pilotprojekt att utvärderas.

Utvecklingsplanen hanterar i huvudsak Kungens kurva-området. Kollektivtrafiken i Kungens Kurva bedöms bli förbättrad i samband med Spårväg syd.

7. Större fastighetsägare

Från berörda fastighetsägare har fem yttranden inkommit.

IKEA Fastigheter AB

Övergripande synpunkter

Bolaget är positivt till att Huddinge kommun riktar fokus på att utveckla Kungens kurva. Mot bakgrund av att Kungens kurva framskjutna position som handelsplats efterlyser bolaget att planen tar större hänsyn till de faktorer som är unika och varit förutsättningar för handelsplatsens tillväxt.

IKEA vill i egenskap av fastighetsägare och handelsaktör framföra att följande punkter behöver belysas och förtydligas i utvecklingsplanen:

- *Vad är Huddinge kommuns avsikt med Kungens Kurva i framtiden? – Utvecklingsplanens avsikt med området måste vara tydlig för att inte riskera investeringsviljan och attraktionskraft bland både befintliga och framtida investerare och aktörer.*
- *Zonering – Zonering är nödvändigt om man vill skapa en flexibilitet och förutsättningar för handeln att utvecklas i en tid där stora förändringar sker och där man måste tillåta urbanisering ske över tid. Om kommunens intention är att behålla Kungens Kurva som en handelsplats att räkna med och utöver det addera andra verksamheter och bostäder i delar av området*

bör det vara en tydligare zonerings där vissa delar innehåller bostäder/stad för att gradvis gå över i delar som har fokus på handel och volymhandel. För vidare handledning hänvisar bolaget till dokumentet Handelsurbanitetsskalan – Kungens Kurva (2017) som Huddinge kommun tillsammans med Kungens Kurva Skärholmens Ekonomisk Fastighetsägarförening tog fram.

- *Prioritera tillgänglighet för leveranser och kundtrafik av alla slag* – Bolaget betonar vikten av tillgänglighet till området för såväl transporter som besökare med flera olika transportsätt.
- *Utreda utvecklingsplanens konsekvenser på handeln* – IKEA anser att en utredning bör genomföras som redovisar vilka följder utvecklingsplanen får för dagens handel i området.
- *Spårväg syd* – I utvecklingsplanen redovisas en sträckning på spårväg syd över privatägd kvartersmark som inte tidigare kommunicerats. Om syftet är ett övergripande inriktningsdokument bör dessa ändras och ett flertal alternativa dragningar redovisas som kan dras utan att påverka gällande detaljplan eller privatägd mark.

Förvaltningens kommentarer

Utvecklingsplanen är uppdaterad med den, i Sverigeförhandlingen avtalade, korridoren för Spårväg syd som är en förutsättning för utvecklingsplanen. Planen redovisar även ytterligare en alternativ korridor som finns med i Spårväg syds utredning.

En handelskonsekvensanalys har gjorts på utvecklingsplanen som belyser konsekvenserna. Text och kartor uppdateras för att tydligare beskriva konsekvenserna och möjligheterna för handeln i Kungens kurva. En större bearbetning har gjorts av utvecklingsplanen som ett resultat av detta som innebär en tydligare zonerings inom området. En trafikanalys har också gjorts för att se över trafiksituationen till och från exempelvis handelsplatsen.

Synpunkten angående tillgänglighet för biltrafik och parkeringsplatser noteras och kompletterande text om förbifarten görs. En trafikanalys görs för att utreda trafikflödena till och från handelsområdet. Text och kartor uppdateras i utvecklingsplanen.

Glömsta Fastighets AB

Övergripande synpunkter

Bolaget som äger fastigheten Masmo 1:7 har initierat utvecklingsplan för nämnd fastighet och önskar därför föra dialog för samordning och synergi i utveckling av de respektive områdena.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten noteras.

Castellum Stockholm AB

Castellum ser positivt på att bidra till att förverkliga utvecklingsplanen som de anser redovisar en tydlig ambition att utveckla Kungens kurva i riktning mot en trygg, tät, varierad och hållbar stadskärna med en stor blandning av funktioner.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för synpunkten.

Bostadsutveckling Kungens Kurva AB

Övergripande synpunkter

Bolaget är positivt inställt till utvecklingsplanen för Kungens kurva som helhet och att delar av Kungens kurva utvecklas till boendemiljö. Samtidigt understryks att Kungens kurva är en destination och ett starkt varumärke just på grund av volymhandeln. Vi tror att det är av stor vikt att Kungens kurva även i framtiden är en destination för handel, även om den sannolikt kan se annorlunda ut i framtiden.

Bolaget tycker att planen även borde omfatta Skärholmen för att täcka hela den regionala stadskärna som pekats ut i RUFSS 2050.

Bolaget anser att stor vikt bör läggas att kopplingar och entréer till Gömmarens naturreservat.

Eftersom området i dagsläget är obebott är det av stor vikt att extra omsorg läggs vid att trygghetsskapande åtgärder under byggnation. Det kan handla om fysisk infrastruktur såsom belysning och trygga GC-banor, men även att tomma lokaler och ytor fylls med aktiviteter som skapar liv och rörelse. Här spelar kommunen en viktig roll genom sin lov- och tillståndsgivning, som bör vara generös och stödja den här typen av initiativ.

Parkering är en stor och svår fråga i utformningen av framtida stadsdelar. Osäkerhet råder kring framtida behov av parkeringsplatser. Under alla omständigheter finns möjligheter att samnyttja parkeringsplatser mellan boende och olika verksamheter. Föreslagna mobilitetshubbar ser vi som effektiva lösningar som bör utredas vidare. Bolaget vänder oss emot den ”tvingande” skrivelsen om garage under byggnader på Diametern 2-6. Vi utesluter inte andra alternativ i den fortsatta planprocessen.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten angående handelsdestinationen noteras, utveckling av texter har gjorts för att förtydliga att Kungens kurva som destination. Kungens kurva står inför förändring där handelsplatsen fortsatt är viktigt för platsens utveckling.

Planen medger sammankoppling med Skärholmen och samverkan mellan Huddinge, trafikförvaltningen och Stockholm stad pågår i dessa frågor.

Kommunen håller med om vikten av att tillgängliggöra naturreservatet för fler vilket beskrivs på flertalet ställen i utvecklingsplanen.

Trygghetsskapande åtgärder som belysning och trygga gc-vägar är viktiga komponenter i en bra stadsmiljö och är det som utvecklingsplanen strävar efter. Dock regleras inte detta i detalj i utvecklingsplanen.

Funktionen av mobilitetshus förtydligas i utvecklingsplanen, vars syfte är att skapa möjligheter till utveckling av området i stort. Mobilitetshus som funktion behöver utredas vidare i den fortsatta planeringen. Utvecklingsplanen har uppdaterats på så sätt att inga pågående planprojekt står beskrivna i planen.

Kungens Kurva Skärholmens Fastighetsägare Ekonomisk Förening

Övergripande synpunkter

Föreningen ser positivt på att Huddinge kommun har pekat ut Kungens Kurva som ett viktigt område som har stor potential att utvecklas till ett område med mer urbana kvaliteter och bättre struktur.

Föreningen beskriver Kungens kurvas framskjutna position som attraktiv destination för handel. Om handel i fortsättning ska vara drivkraft för områdets utveckling måste utvecklingsplanen och framtida planering ta större hänsyn till vilka förutsättningar som krävs för att befintlig handel ska må bra. Risker är annars att Kungens kurva förlorar i konkurrenskraft mot andra destinationer i regionen. Föreningen hänvisar till dokumentet Handelsurbanitetsskalan – Kungens Kurva (2017) som Huddinge kommun tillsammans med Kungens Kurva Skärholmens Ekonomisk Fastighetsägarförening för vägledning i framtida planering.

Föreningen föreslår justeringar i planens bärande strategier med syfte att inte åstadkomma hinder för områdets nuvarande framgångsrika handelsverksamhet. För att utveckla Kungens kurva på ett hanterbart sätt över tid föreslås en utveckling av stadsdelen utifrån en zonerings som diskuterades mellan Huddinge kommun och fastighetsägare under workshop den 11 mars 2020. I förslaget delas området upp i fyra zoner:

- *Centrala Kungens Kurva* – I områdets centrala del finns en strategi för hur bostäder, handel och upplevelser möter varandra. Zonen säkerställer Kungens kurvas roll som destination. Av utvecklingsplanen framgår det att hela området bör utvecklas med utgångspunkt i den pågående utvecklingen som sker inom fastigheten Diametern 2 med flera. Utan en tydlig strategi för detta finns det en stor risk att förutsättningar för ett fortsatt framgångsrikt handelsområde och en kommande trivsamt boendemiljö äventyras. Detta gäller både för kopplingen från villaområdet i Segeltorp, verksamheter runt omkring Jägerhornsvägen såväl som den nya planerade stadsdelen med stora mängder bostäder. Här hänvisar vi igen till Handelsurbanitetsskalan för inspiration och vägledning.
- *Sydvästra Kungens Kurva* - Med sin närhet till E4:n och resten av Sverige är detta område väl positionerat för ett fokus på transport, logistikverksamhet, distribution och verksamheter som inte går att förena med blandstad, men som är nödvändiga för en hållbar framtid och stadsutveckling såväl nationellt, regionalt som lokalt (vi hänvisar till utvecklingen som sker i Norvik). Sydvästra Kungens Kurva skulle kunna innehålla funktioner som är nödvändiga för att övriga delar av området ska kunna utvecklas med mer urbana kvaliteter och att övriga delar av

Huddinge och regionen ska kunna utvecklas mer hållbart.

- *Norra Kungens Kurva* - Här finns precis som det beskrivs i utvecklingsplanen goda förutsättningar för Kungens Kurva att möta den utveckling som sker i Skärholmen. Här ser vi positivt på att Stockholm och Huddinge tar fram en uttalad gemensam strategi med fokus på att synkronisera sina respektive planer.
- *Östra Kungens Kurva* - Detta område har en viktig funktion att koppla ihop Kungens kurva med sin omgivning.

Vidare har föreningen följande synpunkter:

- *Gatustruktur och trafikflöde* - Gatustruktur, framtida parkeringsmöjligheter och idéförslag om mobilitetshus behöver analyseras närmare för att ta hand om områdets besökare/trafikflöden samt de möjligheterna som finns med hänsyn till Kungens Kurvas strategiska läge längs med E4:n.
- *En dynamisk livfull destination och mötesplats* – Föreningen lyfter behovet av området redan nu behöver adderas besöksanledningar inuit och mellan husen. För detta ändamål efterfrågas större flexibilitet i befintliga detaljplaner.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten handelns förutsättningar noteras och utvecklingsplanen förtydligas kring text om handelsplatsen. Inzoomningar av de olika delarna av utvecklingsplanen har gjorts vilket tydliggörs de olika områdenas möjligheter. Potentialen med en omnikanalstrategi nämns i beskrivningarna.

Utvecklingsplanen har uppdaterat strukturen där en övergångszon mellan handelsplatsen och bostadsområdet finns. I denna går det att arbeta med handelsurbanitetsskalan som grund i den efterföljande planeringen.

Förvaltningen håller med om vikten av välplanerad stegvis utveckling och text kring utbyggnadstakt kommer att ses över.

Ett förtydligande har gjorts kring olika typer av bottenvåningsstrategi med syfte att stärka upplevd trygghet.

Exakta underlag för fortsatt planering är svårt att beskriva i detta skede. Ett avsnitt med inzoomningar har gjorts för att tydliggöra de olika delarna av Kungens kurvas utmaningar. Detta blir stöd och vägledning till efterföljande planering.

Frågan kring hur handel, bostäder och upplevelser möter varandra noteras och utvecklingsplanen förtydligas i strategierna men även i inzoomningar.

Förtydligande kring sydvästra Kungens kurvas inriktning har gjorts, mot verksamhet/logistik men med inslag av andra funktioner.

En gemensam vision finns framtagen för den regionala kärnan och samverkan sker mellan Stockholm stad och Huddinge kommun. Inzoomningen för område 8 beskriver just kopplingen mellan de två kärnorna.

Förtydligandet kring mötet med omgivningen har gjorts i inzoomningen av området i östra Kungens kurva.

Funktionen av mobilitetshus förtydligas i utvecklingsplanen, vars syfte är att skapa möjligheter till utveckling av området i stort. Ett särskiljande mellan kunder/besökare och kommande invånare har gjorts för att förtydliga olika möjligheter och behov beroende på vem som nyttjar mobilitetshus/parkeringshus med mobilitetstjänster. Mobilitetshus som funktion behöver utredas vidare i den fortsatta planeringen.

Synpunkten om flexibla detaljplaner noteras. Utvecklingsplanen reglerar inte nu gällande detaljplaner. Kommunen eftersträvar alltid att DP inte ska reglera mer än nödvändigt men då många funktioner ska inrymmas på liten yta krävs oftast reglering för att hantera de avvägningar som görs.

8. Privatpersoner

Från berörda privatpersoner har två yttranden inkommit.

Privatperson 1

Övergripande synpunkter

Fler bostäder, arbetsplatser och besökare till Kungens kurva ställer krav på förbättrad tillgänglighet och kommunikationer mellan Kungens kurva, Huddinge centrum och Stuvsta centrum för att undvika trafikstockning på Häradsvägen och Smista allé. För att tillgängliggöra Gömmarens natur föreslår NN en mindre, eldriven (fossilfri) buss som kör direkt (ett stopp i Gömmarens natur) mellan Huddinge Centrum och Kungens Kurva, se röd pil i nedan karta. Bussen kör två gånger i timmen mellan kl. 0600-2030 på vardagar och en gång i timmen på helger.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för förslaget. I dagsläget är det inte aktuellt att utreda möjligheten att trafikera föreslagna sträckan.

Privatperson 2

Övergripande synpunkter

NN ser positivt på att Kungens kurva blir något annat än idag med fler bostäder, hög täthet och en blandning av funktioner. Uttrycker också en förhoppningsvis om mindre markparkeringsytor. NN ser också positivt på fler entréer in i Gömmarens naturreservat samt lämnar synpunkten att det är viktigt med en finmaskig och trevlig gatustruktur så att miljön inte upplevs för kall och storskalig. Ett antal riktigt höga hus skulle passa på platsen.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen tackar för de positiva synpunkterna.